

STICHTING VOOR
CHRISTELIJK EN
KATHOLIEK
BASISONDERWIJS

meer primair

PROTOCOL MEDISCHE HANDELINGEN OP SCHOLEN

VASTGESTELD OP:

9 januari 2024

Voorwoord

Leerkrachten op school worden regelmatig geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is, zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn door een insectenbeet. Daarnaast krijgen leerkrachten in toenemende mate het verzoek van ouders of verzorgers om hun kinderen door de arts voorgeschreven medicatie toe te dienen. En steeds vaker wordt er werkelijk medisch handelen van leerkrachten verwacht zoals het geven van sondevoeding en het toedienen van een injectie.

Met de komst van Passend onderwijs is het mogelijk dat meer scholen met deze vragen te maken krijgen. Het uitvoeren van medische handelingen op school brengt risico's met zich mee, ook op juridisch gebied. Het is van belang dat er in deze situaties gehandeld wordt volgens een vooraf afgesproken en ondertekend protocol.

De Wet Passend Onderwijs omvat ook de naleving van de Wet Gelijke Behandeling op grond van Handicap en Chronische Ziekte. Scholen moeten onderzoeken of leerlingen met behulp van doeltreffende aanpassingen het onderwijs kunnen volgen en dienen deze aanpassingen aan te bieden. Scholen hebben dus een actieve rol in het waarborgen van de belangen van leerlingen met chronische ziekten.

Soorten medische handelingen op school

Vragen over medische handelingen op school, inclusief aansprakelijkheid, worden beantwoord door de Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG). Deze wet is oorspronkelijk bedoeld voor gezondheidswerkers, maar bevat ook bepalingen voor schoolbesturen en medewerkers met betrekking tot medische handelingen die onder de Wet BIG vallen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen handelingen waarvoor de Wet BIG niet van toepassing is, handelingen waarvoor deze wet wel van toepassing is, en handelingen in de privésituatie.

Handelingen waarvoor de Wet BIG niet van toepassing is

Bijvoorbeeld het geven van medicijnen. Dat kan zijn het geven van een 'paracetamolletje' of andere medicijnen bijvoorbeeld een zetpil bij een epilepsieaanval. Het behandelen van een insectenbeet met bijvoorbeeld azaron. Maar ook het geven van een dextro bij een hypo. Hiervoor hoeft een medewerker niet medisch bevoegd te zijn en dit kunnen medewerkers doen. In een noodsituatie is iedereen zelfs verplicht te handelen.

Handelingen waarvoor de Wet BIG wel van toepassing is:

Bij handelingen waarvoor de Wet BIG wel geldt, is er een onderscheid tussen: voorbehouden handelingen niet voorbehouden handelingen.

- **Voorbehouden medische handelingen:**

Bij voorbehouden medische handelingen zijn medische professionals vereist, of ze kunnen worden uitgevoerd onder toezicht van een arts. Medewerkers moet gedegen instructies ontvangen van een BIG-geregistreerde expert en deze handelingen moeten schriftelijk worden vastgelegd in een bekwaamheidsverklaring, zoals bijvoorbeeld insuline toedienen via een injectie en een infuus plaatsen voor een insulinepomp. Een specialist kan een leerkracht handelingsbekwaam achten. Dit heeft echter niet het gevolg dat de leerkracht niet meer aansprakelijk is voor zijn handelen; deze blijft aansprakelijk.

- **Niet voorbehouden medische handelingen:**

Niet voorbehouden handelingen zijn handelingen die door niet-medici kunnen worden uitgevoerd zonder bekwaamheidsverklaring. Voorbeelden zijn het meten van bloedglucose met een vingerprik.

**De wet BIG is niet van toepassing indien er sprake is van een noodsituatie.
Iedere burger wordt dan geacht te helpen naar beste weten en kunnen.**

Handelingen in een privésituatie

In de wet BIG is opgenomen dat het toedienen van een vloeistof via een injectie (bijvoorbeeld insuline) een 'voorbehouden handeling' is. Ouders en familieleden mogen het kind ook medicatie of insuline toedienen. Zij handelen dan vanuit de privésituatie.

Er zijn hiervoor wel een aantal voorwaarden aan verbonden. De leerkracht moet het op vrijwillige basis doen, met instemming van de ouders en schooldirectie en genoeg kennis van zaken hebben. Verder moeten er goede afspraken over opvang bij calamiteiten worden gemaakt.

Geen uitsluiting aansprakelijkheid

Leerkrachten en schoolleiding moeten zich realiseren dat, wanneer zij fouten maken of zich vergissen zij voor medische handelingen aansprakelijk gesteld kunnen worden.

Zelfs als ouders de leerkracht toestemming hebben gegeven tot het uitvoeren van medische handelingen bij hun kind kan de leerkracht (persoonlijk) verantwoordelijk/aansprakelijk worden gesteld wanneer deze handeling onjuist wordt uitgevoerd.

Voor de leesbaarheid van dit protocol kan daar waar 'leerkracht' staat vermeld ook 'medewerker van de school' worden gelezen.

Het kind wordt ziek op school

Indien een leerling ziek wordt of een ongeluk krijgt op school moet de leerkracht direct bepalen hoe hij moet handelen. Regelmatig komt een kind 's morgens gezond op school en krijgt tijdens de uren last van hoofd -, buik - of oorpijn. Ook kan het kind bijvoorbeeld door een insect gestoken worden. Een leerkracht verstrekt dan vaak -zonder toestemming of medeweten van ouders- een 'paracetamolletje' of wrijft Azaron op de plaats van een insectenbeet.

In zijn algemeenheid is een leerkracht niet deskundig om een juiste diagnose te stellen. De grootste mogelijke terughoudendheid is hier dan ook geboden. Uitgangspunt moet zijn dat een kind dat ziek is, naar huis moet.

De schoolleiding zal, in geval van ziekte, altijd contact op moeten nemen met de ouders om te overleggen wat er dient te gebeuren (is er iemand thuis om het kind op te vangen, wordt het kind gehaald of moet het gebracht worden, moet het naar de huisarts, etc.?).

Ook wanneer een leerkracht inschat dat het kind met een eenvoudig middel geholpen kan worden, is het gewenst om eerst contact te zoeken met de ouders. Het advies is om het kind met de ouders te laten bellen. Vraag daarna om toestemming aan de ouders om een bepaald middel te verstrekken. Problematisch is het wanneer de ouders en andere, door de ouders aangewezen vertegenwoordigers, niet te bereiken zijn. Het kind kan niet naar huis gestuurd worden zonder dat daar toezicht is. Ook kunnen medicijnen niet met toestemming van de ouders verstrekt worden. De leerkracht kan dan besluiten, eventueel na overleg met een collega, om zelf een eenvoudig middel te geven. Daarnaast moet hij inschatten of niet alsnog een (huis)arts geraadpleegd moet worden. Raadpleeg bij twijfel altijd een arts. Zo kan bijvoorbeeld een ogenschijnlijk eenvoudige hoofdpijn een uiting zijn van een veel ernstiger ziektebeeld. Het blijft dan zaak het kind voortdurend te observeren.

Enkele zaken waar u op kunt letten zijn:

- toename van pijn
- misselijkheid
- verandering van houding (bijvoorbeeld in elkaar krompen)
- verandering van de huid (bijvoorbeeld erg bleke of hoogrode kleur) en
- verandering van gedrag (bijvoorbeeld onrust, afnemen van alertheid)

Realiseer u dat u geen arts bent en raadpleeg bij twijfel altijd een (huis)arts. Dit geldt met name wanneer de pijn blijft of de situatie verergert. De zorgvuldigheid die u hierbij in acht moet nemen is dat u handelt alsof het uw eigen kind is.

Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Kinderen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens lesuren. Te denken valt bijvoorbeeld aan puffjes voor astma, antibiotica of zepillen bij toevallen (een aanval van epilepsie). Ouders kunnen aan schoolleiding en leerkracht vragen deze middelen te verstrekken. Schriftelijke toestemming van de ouders is hierbij noodzakelijk.¹

Meestal gaat het niet alleen om eenvoudige middelen, maar ook om middelen die bij onjuist gebruik tot schade van de gezondheid van het kind kunnen leiden.

Leg daarom schriftelijk vast om welke medicijnen het gaat, hoe vaak en in welke hoeveelheden ze moeten worden toegediend en op welke wijze dat dient te geschieden. Leg verder de periode vast waarin de medicijnen moeten worden verstrekt. Ouders geven hierdoor duidelijk aan wat zij van de schoolleiding en de leerkrachten verwachten opdat zij op hun beurt weer precies weten wat ze moeten doen en waar ze verantwoordelijk voor zijn. Wanneer het gaat om het verstrekken van medicijnen gedurende een lange periode moet regelmatig met ouders overlegd worden over de ziekte en het daarbij behorende medicijngebruik op school. Een goed moment om te overleggen is als ouders een nieuwe voorraad medicijnen komen brengen.

Meer Primair stelt zich op het standpunt om géén medewerking te verlenen aan het (structureel) uitvoeren van (voorbehouden) medische handelingen waarvoor de Wet BIG van toepassing is.

Dat houdt in dat:

1. op school worden géén reguliere medische handelingen worden verricht door een medewerker van de stichting;
2. scholen verstrekken geen regulier toe te dienen medicijnen, waarvan (het vergeten) toe (te) dienen ervan een levensgevaarlijke situatie oplevert. Het is daarmee aan de ouders om zorg te dragen voor het organiseren van deze zorg. Hiertoe kunnen afspraken met de school (ruimte, tijd, etc.) worden vastgelegd.

Enkele praktische adviezen:

- Neem de medicijnen alleen in ontvangst wanneer ze in de originele verpakking zitten en uitgeschreven zijn op naam van het betreffende kind;
- Lees goed de bijsluiter zodat u op de hoogte bent van eventuele bijwerkingen van het medicijn en noteer, op een aftekenlijst dat u het medicijn aan het betreffende kind gegeven heeft.
- Als een kind niet goed op een medicijn reageert of als er onverhoopt toch een fout is gemaakt bij het toedienen van een medicijn, bel dan direct de huisarts of specialist in het ziekenhuis.
- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.
- Zorg er altijd voor dat u alle relevante gegevens bij de hand hebt, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en/of specialist van de leerling, de medicatie die is toegediend, welke reacties het kind vertoont en eventueel welke fout is gemaakt.

Het opbergen van medicijnen op school

Het bewaren van medicijnen op school moet tot een minimum worden beperkt. Het is verstandig hiervoor één persoon aan te wijzen die verantwoordelijk is voor het beheer. Bijvoorbeeld ook het aanvullen van de EHBO-does op school kan onder het beheer van deze verantwoordelijke persoon vallen. De medicijnen dienen in een afgesloten kast (koelkast indien dit nodig is) te worden bewaard. In geen geval medicijnen bewaren in het bureau van de leerkracht.

¹ Zie bijlage 2 van het Protocol medische handelingen op scholen

Bijlage 1 - Het kind wordt ziek op school

Toestemming tot handelwijze voor als het kind ziek wordt op school²

Het kan voorkomen dat uw kind tijdens het verblijf op school ziek wordt, zich verwondt, door een insect wordt gestoken etc. In zo'n geval zal de school altijd contact opnemen met de ouders, verzorgers of met een andere, door hen aangewezen, personen. Een enkele keer komt het voor dat deze niet te bereiken zijn. Als deze situatie zich voordoet zal de leerkracht een zorgvuldige afweging maken of uw kind gebaat is met een 'eenvoudige' pijnstiller of dat een arts geconsulteerd moet worden.

Als u met hiervoor akkoord bent, wilt u dan dit formulier invullen.
Ondergetekende gaat akkoord met bovengenoemde handelwijze ten behoeve van:

Naam leerling:	
Geboortedatum:	
Adres:	
Postcode en plaats:	
Naam ouder(s) / verzorger(s):	
Telefoonnummer (1):	
Telefoonnummer (2):	
Naam huisarts:	
Telefoonnummer huisarts:	

Te waarschuwen persoon, indien ouder(s)/verzorger(s) niet te bereiken zijn:

Naam:	
Relatie tot leerling:	
Telefoonnummer (1):	
Telefoonnummer (2):	

Naam:	
Relatie tot leerling:	
Telefoonnummer (1):	
Telefoonnummer (2):	

² Te gebruiken als bijlage bij het inschrijfformulier van de school

Mijn kind is overgevoelig voor de volgende zaken:

Naam leerling:	
Overgevoeligheid voor:	
Medicijnen:	
Ontsmettingsmiddelen:	
Smeersels (bijvoorbeeld bij insectenbeten):	
Pleisters:	
Overig:	
Aanvullende zaken die hierboven niet benoemd zijn:	

Wilt u eventuele veranderingen zo spoedig mogelijk doorgeven aan de directie van de school? Het is zeer belangrijk dat deze gegevens actueel zijn.

Ondertekening

Naam:	
Naam leerling:	
Plaats:	
Datum:	
Handtekening:	

Bijlage 2 - Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Toestemming tot het verstrekken van medicijnen op verzoek

Ondergetekende geeft toestemming voor het toedienen van de hieronder omschreven medicijn(en) aan:

Naam leerling:	
Geboortedatum:	
Adres:	
Postcode en plaats:	
Naam ouder(s) / verzorger(s):	
Telefoonnummer (1):	
Telefoonnummer (2):	
Naam huisarts:	
Telefoonnummer huisarts:	
Naam specialist	
Telefoonnummer specialist:	

De medicijnen zijn nodig voor onderstaande ziekte:

Naam van het medicijn:

Periode van toediening van het medicijn:

Medicijn dient te worden toegediend op onderstaande tijden:

	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
Ochtend	<i>Tijd</i>	<i>Tijd</i>	<i>Tijd</i>	<i>Tijd</i>	<i>Tijd</i>
Middag	<i>Tijd</i>	<i>Tijd</i>	<i>Tijd</i>	<i>Tijd</i>	<i>Tijd</i>

Medicijn(en) mogen alleen worden toegediend in de volgende situatie(s):

--

Dosering van het medicijn:	
Wijze van toediening:	
Wijze van bewaren (bijvoorbeeld koelkast):	
Controle op vervaldatum door: (naam medewerker + functie)	

Ondertekening

Ondergetekende, ouder/verzorger van genoemde leerling, geeft hiermee aan de school c.q de hieronder genoemde leerkracht die daarvoor een medicijninstructie heeft gehad, toestemming voor het toedienen van de bovengenoemde medicijnen:

Naam:	
Naam leerling:	
Plaats:	
Datum:	
Handtekening:	

Bijlage 3 - Handelen bij calamiteiten

Richtlijnen

Indien zich calamiteiten voordoen ten gevolge van het toedienen van medicijnen of het uitvoeren van een medische (BIG) handeling bij een kind, volgen hieronder richtlijnen:

- Laat het kind niet alleen. Probeer rustig te blijven.
Observeer het kind goed en probeer het gerust te stellen.
- Waarschuw een volwassene voor bijstand (of laat één van de kinderen een volwassene halen, waarbij u duidelijk instrueert wat het kind tegen de volwassene moet zeggen).
- Bel direct de huisarts en/of de specialist van het kind.
- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.
- Geef door naar aanleiding van welk medicijn of 'medische' handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan (eventueel welke fout is gemaakt).
- Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het kind bij de hand hebt (of laat ze direct door iemand opzoeken) zoals:
 - Naam van het kind
 - Geboortedatum
 - Adres
 - Telefoonnummer van ouders en/of andere, door de ouders aangewezen persoon
 - Naam + telefoonnummer van huisarts c.q specialist
 - Ziektebeeld waarvoor medicijnen of medische handeling nodig zijn
- Bel de ouders (bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen persoon)
 - Leg kort en duidelijk uit wat er gebeurd is
 - Vertel, indien bekend, wat de arts heeft gedaan/gezegd
 - In geval van opname, geef door naar welk ziekenhuis het kind is gegaan